Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגינט מיט דעם עמפפאנג דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיצנער בולוואר נומ' 29, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאסטעט

פיר עסטערייך-אונגארן

גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהריג 2 גולד.50 קר. ע. וו.

פיר'ס אויסלאנד

גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד.50 קר' ע' וו'
פיערטעליעהריג 2 גולד.75 קר' ע' וו'

Nr. 114. דרייצעהנטער יאהרגאנג. | פעסט, מיטטוואך יב תשרי ה.תרמ"ב. | Pest, den 5. September 1881.

דאס פארלאמענט — קאנסטיטואירט.

אם 3-טען דיעזעס, אלזא געראדע אם יידישען פערזאהנונגס-טאגע, האט דאס אונגארישע פארלאמענט זיינע קאנסטיטואירונג פאללצאגען. אן דיעזעם טאגע ווארדען נעמליך דער פרעזידענט, דיא ביידען וויצע-פרעזידענטען, דיא זעכס שריפטפיהרער אונד דיא איבריגען בעאמטען דעס הויזעס געוועהלט. דיא געמעסיגטע אפפאזיציאן אדער זאגענאנגטע שעננעי-פארטייא האט גאר קיינען קאנדידאטען פיר דיעזע שטעללען אויפגעשטעללט. זיא וואוסטע יא, דאס זיא אין דער מינאריטעט איזט, אונד דאהער אונמאגליך געגען דיא פאן דער רעגיערונגס-פארטייא אויפגעשטעללטען קאנדידאטען זיעגען קאנן. דיא מיטגליעדער דיעזער פארטייא וואַרען דאהער צום טהיילע אבוועזענד, צום טהיילע גאבען זיא בלאס „לעערע שטימם-צעטטעל" אב. איינגע דערזעלבען מאכטען זיך איינען „וויטץ" אונד שריעבען אויף איהרע שטיממצעטטעל דען נאמען „קאלאמאן טיסא" אדער „טרעפארט" הין, וואס אללענפאללס אנלאס צום לאכען גאב, דא דאך איין מיניסטער ניכט גלייכצייטיג אויך פרעזידענט, וויצע-פרעזידענט אדער שריפטפיהרער דעס פארלאמענטס זיין קאנן. פיעל טאפפערער פערהיעלט זיך דיא אייסערסט-לינקע. דיעזע האט אנלעסליך דער יינגסטען וואהלען איינען בעדייטענדען צו-וואכס ערהאלטען. היעדורך ערמוטיגט, שטעללטע אויך זיא איהרע מיטטע קאנדידאטען פיר דיא פערשיעדענען שטעללען אים פארלאמענטע אויף. זיא האפפטע, דאס וועהרענד דעם וואהל-קאמפפעס אים פארלאמענטע פיעללייכט דענן דאך דיא איינע אדער דיא אנדערע שטעללע איינעם מיטגליעדע איהרער פארטייא צופאללען ווערדע. דאס וואהל-רעזולטאט וואר פאלגענדעס:

פאן דער רעגיערונגס-פארטייא ווארדע טהאמאס פעטשי, דער אויך וועהרענד דער פאריגען פארלאמענטס-דויער פרעזידענט וואר, צום קאנדידאטען פיר דיא פרעזידענטען-שטעללע אויפגעשטעללט. דיא אייסערסט-לינקע שטעללטע דען גרייזען עמעריך לאסלוי אויף. טהאמאס פעטשי ערהיעלט 206, עמעריך לאסלוי בלאס 66 שטיממען.— אלס ערסטען וויצע-פרעזידענטען שטעללטע דיא רעגיערונגס-פארטייא באראן יאהאנן קעמעני אויף. דיא אייסערסט-לינקע הינגעגען גאבריעל אראן. באראן קעמעני ערהיעלט 191, אראן בלאס 54 שטיממען. צום צווייטען וויצע-פרעזידענטען ווארדע פאן דער רעגיערונגס-פארטייא פויל סאנטאגה, פאן דער אייסערסט-לינקען היעגעגען געזא ליקא קאנדידירט. סאנטאגה ערהיעלט 171, ליקא דאגעגען נור 41 שטיממען.— נור איינע שריפטפיהרער-שטעללע קאנטע זיך דיא אייסערסט-לינקע פיר איהר מיטגליעד פראנץ דוקא ערריינגען, וויל דיא רעגיערונגס-פארטייא אויס קלוגהייט עבענפאללס פיר דיעזען שטיממטע. דיא רעגיערונגס-פארטייא וואללטע עבען צייגען, דאס זיא ניכט איהרע מאיאריטעט דאצו בעניטצען וויללע, אללעס ריקזיכטסלאז אן זיך צו רייסען.

אלס טהאמאס פעטשי נאך בעענדיגונג דיעזער קאנסטיטואירונג דען פרעזידענטען-שטוהל איינגאהם, היעלט ער אן דאס הויז איינע קליינע אנשפראכע, אין דער ער אונטער אנדערם פאלגענדעס זאגטע:

„געעהרטעס הויז! אינדעם איך פיר דאס אין מיר אונד אין דיא אנדערען געוועהלטען פארלאמענטס-בעאמטען געזעטצטע פערטרויען מיינען אינניגסטען דאנק אויסשפרעכע, פערשפרעכע איך פייערליך, דאס איך דיא פערהאנדלונגען ניכט פארטייאיש, זאנדערן אים זיננע דעס געזעטצעס אונד דער הויז-ארדנונג לייטען ווערדע. וויר שטרעבען יא אללע פיר דאס וואהל דעס פאטערלאנדעס. ווענן אין דיעזעם הויזע אויך פערשיעדענע פארטייען פארהאנדען, זא האבען זיא דאך נור איינען צוועק פאר אויגען: דאס וואהל אונגארנס. וויר אונטערשיידען אונס פאן איינאנדער בלאס הינזיכטליך דער מיטטעל צור ערדייכונג דיעזעס ערהאבענען צוועקעס. דיא איינע פארטייא האלט דיעזע, דיא אנדערע פארטייא הינגעגען יענען וועג אלס דען געאייגנעטסטען, אום דאס פאן אונס אללען אנגעשטרעבטע ציעל צו ערדייכען. וויר שטעהען אלזא ניכט אלס פיינדע איינאנדער געגענאיבער, זאנדערן בלאס אלס געגנער. וויר קאננען דאהער אונזערע בעראטהונגען אין פריעדליכער וויזע פארטפיהרען, אהנע אונס געגנזייטיג צו בעשימפפען. אין דיעזער איבערצייגונג ווערדע איך דענן אויך דיא פערהאנדלונגען אים זיננע דער גערעכטיגקייט לייטען, אונד האפפע, דאס אללע פארטייען מיך היערין גערנע אונטערשטיטצען ווערדען. מאגע דער הימעל אונזערער ארבייט זיינען זעגען פערלייהען!"

דיעזע רעדע מאכטע איהרעס פריעדליכען אונד פערזאהנענדען טאנעס וועגען זעלבסט אין דען רייהען דער אייסערסט-לינקען איינען רעכט גינסטיגען איינדרוק. מאן קאנן זאגען: עס וואר דיעס איינע וואהרהאפטע „פערזאהנונגס-טאגס-רעדע". — אינדעם פירכטען וויר, דאס דיעזער גוטע איינדרוק באלד ווידער פערווישט זיין ווירד. זאבאלד איין וויכטיגער געגענשטאנד אים פארלאמענט צור פערהאנדלונג געלאנגט, ווערדען דיא קראוואללע אונד שקאנדאלע צום אויסבריכע קאממען. נון, וויר ווערדען יא זיינערצייט איבער דיא פארגענגע אים נייען פארלאמענטע אונזערן לעזערן שטעטס אויפס געטריעסטע אללעס וויכטיגע בעריכטען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא יודען-העטצע אין פאסטוי.) וויא וויר בערייטס אין פאריגעם בלאטטע בעריכטעטען, וואר דיא דעפוטאציאן דער פאסטויער איזראעליטישען קולטוסגעמיינדע פאר אייניגען טאגען נאך פעסט געקאממען, אום ביים מיניסטער דעס איננערן וועגען דער דארטיגען יודען-העטצען זיך צו בעשווערען. דיא דעפוטאציאן ווארדע אין אבוועזענהייט דעס מיניסטערס דעס איננערן פאן זיינעם שטעללפערטרעטער, דעם שטאאטס-סעקרעטער הערן פראניאי, עמפפאנגען. הערר פראניאי איבערשיקטע דאס שריפטליך איינגערייכטע געזוך זאפארט אן דען וויצע-געשפאן דעס העוועשער קאמיטאטס מיט דער וויזונג, אנשטאטט דעם יודענפיינדליכען פאסטויער שטוהלריכטערס האראוואטה, זאגלייך איינען אנדערן שטוהלריכטער נאך פאסטוי צו ענטזענדען. אין פאלגע דיעזער מיניסטעריעללען צושריפט שיקטע דער וויצע-געשפאן דען שטוהלריכטער אים דיאנדיאש-פאטא, הערן יוליאוס האס, דאמיט דיעזער אין פאסטוי דיא אונטערזוכונג דורכפיהרע. אינצווישען האבען אבער דיא יודען-פיינדע אין פאסטוי ביי דעם בזהעריגען פאסטויער שטוהלריכטער האראוואטה געגען 10 יודען וועגען פאליצי-פערגעהענס אנקלאגען פארגעבראכט, אונד שטוהלריכטער האראוואטה, וועלכער דען אנקלאגען געגען דיא כריסטליכען יודענפערפאלגער קיין געהאר שענקטע, בעריקזיכטיגטע דיא אנקלאגען געגען דיא יודען אונד ליעס דענן אויך דיא 10 אנגעקלאגטען יודען פארלאדען. — אלס דאנן דער שטוהלריכטער האס אין פאסטוי איינגעטראפפען וואר, מאכטע ער זיך זאפארט אן דיא אונטערזוכונג געגען דיא כריסטליכען יודען-פערפאלגער. דיעזע פאר איהן פארגעלאדענען כריסטען בעמערקטען איהם נון, דאס ער ליעבער דיא 10 פערקלאגטען יודען פארלאדען מאגע. אבער דער שטוהלריכטער האס קיממערטע זיך ניכט אום דיעזען שווינדעל, זאנדערן ליעס דיא פערהאנדלונג געגען דיא כריסטליכען יודענפערפאלגער בעגיננען. — דער פערטרעטער דער איזראעליטישען געמיינדע ביי דיעזער פערהאנדלונג וואר דער הויפטשטעדטישע אדוואקאט דר' אלעקסאנדער וויים. ער ערצעהלטע דען גאנצען פארפאלל זא, וויא וויר איהן אין נ' 112 אונזערער צייטונג דארשטעללטען, אונד שטעללטע צילעטצט דען אנטראג: דיא כריסטליכען אויפוויגלער אויף גרונד דעס שטראפגעזעטצעס צו פעראורטהיילען, וועלכעס איבער אנשטיפטונג צום אויפשטאנד, צור אויפרייצונג, צו פערברעכען געגען דיא פרייהייט דער רעליגיאן האנדעלט. — נאך דיעזער רעדע דעס אדוואקאטען דר' וויים ווארדע יענער הויפט-רעדעלספיהרער דער יודען-העטצערייען, נעמליך דער בערייטס ערוועהנטע כריסטליכע ארצט פלאטהי, פערהארט. דיא צייגען זאגטען אויס, דאס ער אים דעם „יום הכפורים" איינען טאג דער שרעקליכסטען יודען-פערפאלגונג מאכען וואללטע. — דר' פלאטהי לייגנעטע, דיא יודען בעשימפפט צו האבען אונד קלאגטע זאגאר, דאס דיא יודען איהן מיסהאנדעלט האבען. ער געשטעהט בלאס, — דאס ער זיך אויף אפפענער שטראסע דאס ליעד „העפ העפ" פארשפיעלען ליעס, וויל ער דיעזעס קאמישע ליעד גאר זא גערנע הארט. פלאטצליך הארטע מאן אויך פאן אויסען מוזיק שפיעלען אונד ליעדער זינגען. מאן שיקטע הינויס אונד זאה, דאס זיך פאר דעם שטאדטהויזע, וואָ דיא פערהאנדלונג עבען שטאטטפאנד, געגען 200 כריסטען פאן דער ניעדריגסטען קלאססע דעס פאלקעס פערזאממעלטען אונד אונטער מוזיק-בעגלייטונג דאס ליעד „העפ העפ!" אונד נאך אנדערע שפאטטליעדער אויף דיא יודען זאנגען. — אלל דאס ווארדע ציפאר פאן פלאטהי זעלבער פעראנשטאלטעט. — דער אדוואקאט דר' וויים ערקלערטע: ער זעהע אין דיעזעם שפעקטאקעל איינע פערשפאטטונג דער געריכטליכען אונטערזוכונג אונד ערזוכטע דאהער דען שטוהלריכטער, דעם שקאנדאלע איין ענדע צו מאכען. — נאכדעם נון דיא פאנדורען דאס שפעקטאקעל-מאכענדע געזינדעל אויסאיינאנדער געטריעבען האבען אונד דיא רוהע ווידער הערגעשטעללט וואר, ווארדע דיא פערהאנדלונג פארטגעזעטצט. — אים ווייטערען פערלויפע דער פערהאנדלונג ערוועהנטע דר' וויים, ער האבע אויך כריסטליכע צייגען געגען דיא יודענהעטצער. דאך וואללע ער דיעזעלבען ערסט דעם בודאפעסטער שטראף-געריכטע נעננען, וואהין ער דיא גאנצע אנגעלעגענהייט צו לייטען ביטטעט. — דיעזע פערהאנדלונג וואר פרייטאג, דען 30-טען סעפטעמבער. דיעזע פערהאנדלונג העטטע מאנטאג (אם יום הכפורים) פארטגעזעטצט ווערדען זאללען, אבער הערר וויים ערזוכטע, דאס דיא פארטזעטצונג דער פערהאנדלונג, וועגען דעם האהען איזראעליטישען פייערטאגעס, אויף דיענסטאג (געסטערן) פערשאבען ווערדע. דיעזעם פערלאנגע

אָהנע איהן אבער צו טרעפֿפֿען. די קוגעל טראַף צעהן שריטטע ווייטער פֿאָן דער שטעללע, וואָ ראַ-האַנצי געשטאַנדען. — נון זאָללטע יעטצט ראַהאַנצי אויף וואראַדי שיעסען, ראַהאַנצי האַב זיינע פּיס-טאָלע עמפּאָר, ציעלטע איינע סעקונדען אויף וואַ-ראַדי — פּלאָטצליך אבער היעלט ער איננע, וואַרף דאַנן די גאַנצע פּיסטאָלע דעם וואראַדי מיט דעם אויסדרוקע דער פֿעראַכטונג צו פֿיסען אונד ריעף: „אויף איינען זאָלכען מענשען שיעסע איך ניכט! שאַדע אום דאס פּולווער!“ — נאַך יעדעם דועללע איזט עס ברויך אונד זיטטע, דאַס זיך די ביידען געגנער דיא הענדע צור פֿאָללען פֿערזאָהנונג ריי-כען אונד זיך איינאַנדער פֿערציהען. — אבער דיעסמאַל ענטפֿערנטע זיך ראַהאַנצי אָהנע גרוס אונד אָהנע זיינעם געגנער דיא האַנד צו רייכען. ער זאַגטע בלאָס: „איך האבע נון גענוג מוטה געצייגט, איך האבע מיך דער קוגעל מיינעס פֿיינדעס ענט-געגענגעשטעללט; אבער איך וויל אויף איינען זאָלכען, דען איך פֿעראַכטע, מיין פּולווער ניכט פֿערשווענדען!“ — דער פֿריינד אונד סעקונדאַנט וואַ-ראַדי'ס, נעמליך הערר עמעריך איוואַנקאַ, גינג היע-ריף צו ראַהאַנצי אונד זאַגטע איהם: „היער אי-בערגעבע איך דיר איינע ערקלערונג פֿאָן איינינען פֿייער-וועהר-מעננערן, וועלכע דיך אלס עהרלאָז בעצייכנען, וויל זיא דיך אים יאהרע 1879 וועהרענד דער סעגעדינער איבערשוועממונג געאָהרפֿייגט האַ-בען, וואס דוא אלס איין פֿייגער מאַנן רוהיג גע-דולדעט האַסט. — — — — — — — — — — — —

בען, וואס דוא אלס איין פֿייגער מאַנן רוהיג געווע-רען ליעסעסט.“ — ראַהאַנצי ערבלאַסטע פֿאַר שאַם אונד צאָרן, ער זעטצטע זיך שנעלל אויף דען וואַ-גען, לאַז די ערקלערונג, וועלכע פֿאָלגענדערמאַ-סען לויטעט: „דיא ענדעס-געפֿערטיגטען פֿייער-וועהר - מעננער ערקלערען היעמיט, דאַס ווי-אים יאהרע 1879 ביי דער סעגעדינער וואַססער-געפֿאַהר דען ראַהאַנצי, וועלכען דיא רעגיערונג אלס איהרען קאָממיססער נאַך סעגעדין ענטזענדעטע, געאָהרפֿייגט האבען!“ — דאַס בעדייטעט נון זאָ פֿיעל, דאַס ראַהאַנצי, וועלכער זיך אלס רעגיע-רונגס-קאָממיססער פֿאָן פֿייערוועהר-מעננערן אָהר-פֿייגען ליעס, אָהנע זיך גענוגטהואונג צו פֿערשאַפֿ-פֿען, ניכט ווירדיג איזט, דאַס מאַן זיך מיט איהם גאַר אין איינען שטרייט איינלאַססע. — ראַהאַנצי פֿוהר נון אין זיינעם צאָרנע אונד אין גראָססטער אויפֿרעגונג אין די רייכסטאַגס-זיטצונג, וואָ ער גלייך דיעזע זיינע אַנגעלעגענהייט צור שפּראַכע בראַכטע. ער זאַגטע: „געעהרטע הערען אבגע-אָרדנעטע! וואָללען זיא מיר ערלויבען, דאַס איך היער איינע זאַכע ערוועהנע, וועלכע זאָגסט נאַך דער הויז-אָרדנונג ניכט היערהער געהאָרט. דיא אבער יעדענפֿאַללס דאַס הויז אונד אינסבעזאָנדע-רע מיך אינטערעססירט אונד וועלכע געוויססער-מאַססען דיא עהרע דער אַבגעאָרדנעטען אַנגרייפֿט. באַלד ווירד אין דעפּוטירטער אלס עהרענהאַפֿטער מענש גאַר ניכט מעהר אין דען רייכסטאַג קאָמ-מען קאָננען. פֿאָן וואראַדי וויל איך ניכט שפּרעכען, פֿיר מיך וואַר ער איין טאָדטער מאַנן שאָן פֿאָר 2 יאַהרען. פֿיר מיך איזט ער אויך היינטע טאָדט. וואַס צווישען אונס פֿאָרגעפֿאַללען. האַטטע איין נאַכ-שפּיעל. וועלכעם דאַס ערגעבניס איינער שענדליכ-קייט וואַר. וואַס דאַס דועלל בעטריפֿפֿט. ווערדען די הערען וויססען, דאַס איך אויף וואראַדי ניכט געשאָססען האבע. וואראַדי'ס סעקונדאַנט, נעמ-ליך הערר איוואַנקאָ, האַטטע איינע ערקלערונג אין דער טאַשע, וועלכע ער מיר ניכט פֿאָר דעם דועלל, וויא עס זיך געביהרט העטטע, זאָנדערן ערסט נאַך דעם דועלל איבערגאַב. ער היעלט דיע-זע ערקלערונג אבזיכטליך ערסט נאַך דעם דועללע, אום זיא געגען מיך פֿיר דען פֿאַלל צו געברייכען, וועגן איך מיך מיט וואראַדי ניכט זאָ שלאַגען זאָללטע, וויא ער עס וויינשטע. איך אבער בעטראַכטע מיין דועלל מיט וואראַדי אלס איינע געוואָהנליכע ראַוי-פֿערייא. — נון, אונטער דיעזער ערקלערונג, וועלכע מיר הערר איוואַנקאַ איבערבראַכטע, זינד פֿיער פֿיי-ערוועהר-מעננער אונטערשריעבען. איך וויל ער-צעהלען, וויא עס זיך מיט דיעזען פֿייערוועהר-מענ-נערן פֿערהיעלט. אים יאהרע 1879, צור צייט דער סעגעדינער איבערשוועממונג, וואַר איך איינער דער ערסטען, די נאַך סעגעדין הינאַבאיילטען. 14 טאַגע האבע איך דאָרט צוגעבראַכט, אללעס אויפֿ-געווענדעט. מיר קיינען שלאַף געגאָננט, אום נור מיינער פֿפֿליכט געגען מיינע מיטמענשען צו געני-גען. צו מיינעם אַרגער זאַה איך נון, דאַס איינינע פֿייערוועהר-מעננער, אנשטאַטט דאס לעבען דער אַרמען לייטע צו רעטטען — פֿיר געלד ליעבער דיא מאָבעל דער יודען אונד רייכען קאַפּליטע רעט-טעטען. אלס איך איינעם דער פֿייערוועהר-מעננער היעריבער פֿאָרווירפֿע מאַכטע, וואָללטע ער מיר זיינע שפּיטצהאַקע צו-ווערפֿען. איך פּאַקטע איהן, דא קאַם אבער אויך איין צווייטער פֿייער-מאַנן גע-געגען מיך אונד פֿערזעטצטע מיר איינען שטרייך, וואָ-ראויף איך ביידע ניעדערוואַרף אונד מיינע פּיסטאָלע געגען זיא צאָג. דאַביי וואַר איך מיין קאָללעגע, גראַף אנדראַס בעטהלען, אלס צייגע. מיטטלער-וויילע קאַם דאַס מיליטער הערביי, אונד דיעזע פֿייערוועהר-לייטע ווורדען אבגעפֿיהרט אונד איינ-געשפּעררט.“

נאַכדעם אם קאָממענדען מאָנטאַג, אַן וועלכעם אונזער בלאַטט געדרוקט ווערדען זאָלל, יום כפּור איזט — אונד דא אויך אונזערע יידישען זעטצער דען גאַנצען ערב יום כפּור ניכט ארבייטען קאָננען, זאָ בלייבט אויך דיעסמאַל אונזער נעכסטעס מאָנטאַג-בלאַטט וועג.

געשעפֿטסבעריכט.

פּעסטער פּרייזע.

נעטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואַ נעסטערן פֿיעל צו מאַרקטע געבראַכט. דער פֿערקויף וואַר גוט. 18000 מעטרצ׳ ווורדען פֿערקויפֿט.

ווייצען, טהייס- 200 מטרצ׳ 78,8 קילאָ 12.70 גולד. — 100 מטרצ׳ .78 ק׳ 12.90 גול. 100 מטרצ׳ .77 קילאָ 12.90 גולד. 300 מטצ׳ .77 קילאָ 12.85 גולד. 100 מטרצ׳ 77.7 כ׳ 12.80 גול. 200 מטרצ׳ 76,7 ק׳ 12.90 גולד׳ 100 מעטרצר׳ 75.6 קילאָ 12.70 גולד. 200 מטרצ׳ 76,5 קילאָ 12,90 גולד. 2000 מעטערצ׳ .76 קילאָ 12.90 גולדען. 300 מערטצ׳ 75.7 קילאָ 12.50 גולדען 100 מעטער-צענטנער .73 כ׳ 12.25 גול. — 500 מטרצ׳ 71 ק׳ 12.10 גול. 2800 מטצ׳ 77.2 ק׳ 12.75 גולד. 1500 מטרצ׳ .74 כ׳ 12,65 גולד (אללעס פער דרייא מאָנאַטע.)

קאָרן 8,80—8.90 גולד.

האַפֿער 7.50—7,70 גולד

ווייצען פער הערבסט 12.60 — 12.65 גולד. פער פֿריה-יאהר 13.22—13.25 גולד.

קוקורוץ באַנאַטער פער מאַי-יוני 1882, 7.45 — 7,50 גולד. —

האַפֿער פער הערבסט 7,70 — 7.75 גולד. פער פֿריה-יאהר 8.30—8,35 גולד.

רעפּס, קאָהל פער אויגוסט-סעפּטעמבער $13\frac{4}{8}$— $13\frac{5}{8}$ גולדען. —

פּעסטער שלאַכטפֿיעה-מאַרקט. ביי דער אם 29-טען ד. מ. היער אין פּעסט אבגעהאַלטענען וואָכענ-מאַרקטע ווורדען 2435 שטיק גראָס- אונד 2625 קליין-פֿיעה צו מאַרקטע געבראַכט. היעפֿאָן ווורדען פערקויפֿט: 31 שטיס שטיערע, פער שטיק פֿאָן 64 - 145 גולדען — 1248 אָכסען דאַס פּאַאַר פֿאָן 193 – 348 גולד. 730 קיהע, דאַס פּאַאַר פֿאָן 125—268 גולד. 239 מעלק-קיהע דאַס שטיק פֿאָן 90 – 201 גול. 189 שטיק ביפֿפֿעל, דאַס פּאַאַר צו 147—226 גול., 258 שטיק קעלבער, דאַס שטיק פֿאָן 11— 34 גולד. 2637 שטיק שאַפֿע דאַס פּאַאַר — 8 — 21 גול— פּרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פֿלייש 48 — .51 גולד— קוה-פֿלייש 46 — 49 גולד., קאַלב-פֿלייש 66 – 86 גולד ביפֿפֿעל-פֿלייש 43—.46 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 28-טען סעפּטעמבער 1881.

ברינן: 29 59 8 56 31

פֿעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאיר בר״י רייז.

הודעה:

הנני מודיע בשער בת רבים, שנמצאים אצלי **אתרוגים** מקארפֿו בלי שום חשש מורכב וערלה, לולבים חדשים וישנים. הדסים תלת על תלת הכל בתכלית ההידור והיופי על צד היותר טוב ובמקח השוה.

איך בעעהרע מיך היעמיט, צור געפֿאַלליגען קעננטניס צו ברינגען, דאס ביי מיר קאָרפֿוער אתרוגים, וואָ איך גאַראַנטירען קאַנן, דאס דיעזע וועדער מורכב נאַך פֿאָן איינעם ערלה-בוים זינד, הדסים תלת על תלת אם ביללינסטען צו האבען זינד, אויך נעגען נאַכנאַהמע.

אויפֿטרעגע פער פּאָסט ווערדען בעסטענס אויסגעפֿיהרט.

BERNAT STAMMBERGER,

Buchhändler und Buchbinder in Miskolcz.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבעללע.

פֿריכטע	קוואַליטעט פֿר. העקטאָל.	פֿיר 100 קילאָגראַמם
ווייצען		
נאָרדאונגאַריש׳	74	—.— —.—
„	75	11.90 – 12 —
„	76	12.05 12.15
„	77	12.20 12.30
„	78	12.35—12.45
„	79	12.45 – 12.50
„	80	12.50—12.55
פּעסטער באָדען נייער	—	—.— —.—
„	75	12.20—12.30
„	76	12.35—12,45
„	77	12.50 – 12.60
„	78	12.65 – 12.70
„	79	12.70—12.75
„	80	12.80 – 12.85
וויעסענבורגער	—	—.— —.—
„	75	12.35—12.45
„	76	12.50—12.60
„	77	12.65—12.75
„	78	12.80—12.85
„	79	12.86—12.90
„	80	12.95—13.—
טהייס		
„	75	12.35—12.45
„	76	12.50 – 12.60
„	77	12,65 – 12.75
„	78	12.80—12.85
„	79	12.85 – 12.90
„	80	12.95—13.—

פֿריכטע	קוואַליטעט פֿר. העקטאָל.	פֿיר 100 קילאָגראַמם
קאָרן	72	9.— — 8.70
גערסטע מאַלץ	62	—.— —.—
גערסטע פֿוטטער	62	7,50— 7.70
האַפֿער	40	7,60 - 7.70
קוקורוץ באַנאַטער	75	6.90— 6.85
אַנדערער	73	6.80— 6,85
הירזע	—	—.— —.—

[illegible]			100 קילאָגראַמם
ווייצען	פער אָקטאָבער		12.60
	„		—.—
	„		—.—
קוקורוץ	„		7,45
גערסטע	„		—.—
האַפֿער	„	הערבסט	7.70
„	„		—.—
רעפּס	„		13.50

באַללען-מעהל

		פֿל.	קר.
דער באַללען צו 100 קילאָגראַמם מיט זאַק	נומער 0	23	—
	„ 1	22	30
	„ 2	21	60
	„ 3	21	—
	„ 4	20	40
	„ 5	19	60
	„ 6	18	60
	„ 7	17	80
	„ 8	16	80
	„ $8\frac{1}{2}$	15	60
שפּיריטוס:	אַלטע סטעראַרד פּריטהעפֿע	40	—
„	נייע קאַרטאָפֿפֿעל	38	—

קורז-טאַבעללע פֿאָם .29 סעפּטעמבער.

געלד-קורז	פֿל.	קר.
זילבער-אַגיאָ	100	—
דוקאַטען	5	59
קייזערליך-אונגאַרישעס 8 גולדען גאָלד שטיק (20 פֿראַנקס)	9	35
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	35
דייטשע רייכסבאַנקנאָטען	57	70
20 מאַרקשטיק	11	52
פּאַפּיער-רובעל	1	26
לאָזע.		
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאַאַטס-לאָזע	123	50
1860-ער „ גאַנצע	131	50
דעטטאָ „ האַלבע	133	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	172	75
דעטטאָ „ 50 „	170	75
ראַאַב רעגולירונגס-לאָזע	30	—
טירקען-לאָזע	25	—
קרעדיט-לאָזע	179	—
קלאַרי-לאָזע צו 40 גולדען	40	25
דאָנוי-דאַמפּשיפֿפֿאַהרטס-לאָזע	113	—
אינסבּרוקער לאָזע	23	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	16	50
ראַאַבער לאָזע „ 20 „	20	—
אָפֿנער לאָזע „ 40 „	40	50
פּאַלפֿי לאָזע „ 40 „	37	—
רודאָלף-לאָזע „ 10 „	20	50
סאַלם-לאָזע „ 40 „	52	—
וואַלדשטיינער לאָזע „ 20 „	22	—
סט.-גענאָיס לאָזע „ 40 „	48	25

לאָזע.	פֿל.	קר.
באַזיליקאַ לאָזע צו 20 גולד׳	25	40
פּרעמיען לאָזע „ 100 „	127	50
דעטטאָ „ 50 „	65	50
וואַלדשטיין-לאָזע „ 20 „	30	50
ווינער שטאַדט-לאָזע „ 20	41	—
אונגאַרישע-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	123	75
טהייס-רעגאַל-לאָזע	113	10
ווינער-לאָזע	135	—
ווערטה-פּאַפּיערע		
אונגאַרישע גאָלדרענטע 6%	118	50
דעטטאָ צו 4 פּראָצענט	91	—
אונגאַרישע פּאַפּיער-רענטע	89	75
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגען	98	50
טעמעשוואַר באַנאַטער	99	—
זיעבענבירגישע	97	75
גאַליציש	102	—
בוקאָווינאַ	100	50
אונגאַרישע אייזענבאַהן-אַנלעהען	133	25
ווייננצעהנט-אַבלעזונגס-אָבליגאַציאָנען	95	—
פּפֿאַנדבריעפֿע דער אונגאַרישען באָדענ-קרעדיט צו 5 אייַנהאַלב פּראָצענט	103	—
דער אונגאַר. היפּאָטהעקען באַנק צו $5\frac{1}{2}$ פּראָצענט	103	25
דער אונגאַרישען אַללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-געזעלשאַפֿט צו 5 אייַנהאַלב פּראָצענט	100	—
דער שפּאַרקאַסען	96	75
דער נאַציאָנאַלבאַנק	167	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1881 — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

דיעזער יודענפריינדליכע אנטראג אינטער בייפאללי-גער צושטיממונג איינצעלנער אבגעאָרדנעטער אן דיא לאנדטאגס-קאָמיססיאָן געוויעזען, אום איהן דא דורכצובעראטהען. —

*) (וויעדער דיא יודען אין רוסלאנד.) דאס הייטיגע „נייע פעסטער שור-נאל" מעלדעט: דער קאָנגרעס דער יידישען דעפוטירטען אין פעטערסבורג אין אנגעלעגענהייט דער יודען-פערפאָלגונג האט זיינע זיטצונגען בעענדעט אונד דיא דעפוטירטען זינד אין איהרע הייטאטה צוריקגעקעהרט. דיא יידישען דעפוטירטען, וועלכע איך ביים רוסישען קאיזער איינע אודיענץ האט-טען, נעהמען דען אונגינסטיגען איינדרוק מיט, דאס עס מיט דער צוקונפט דער יודען אין רוסלאנד ניכט אם בעסטען בעשטעללט איזט. מיניסטער איגנא-טיעף עמפפינג וואָהל דיא דעפוטאציאָן זעהר ליע-בענס-ווירדיג; ערטהיילטע איהר אבער דען ראטה, זיא מאָגע אים קרייזע איהרער גלייבענס-גענאָססען דאהין ווירקען, דאס צוויא דריטטהיילע דער יודען אוס רוסלאנד אויסוואנדערן מאָגען, וואָדאנן דיא פערהעלטניססע דער צוריקבלייבענדען יודען זיך בעססער געשטאלטען ווירדע. אלס זיך דיא געבילדעטען יידישען דעפוטירטען ביי איגנאטיעף בע-שווערטען, דאס מאן אין רוסלאנד דער יידישען יו-גענד דיא וועגע דער בילדונג ערשווערט, בעמערק-טע איגנאטיעף: „עס זייא פיר דען רוסישען שטאאט בעססער, ווענן דיא יודען ניכט שטודירען, דא דיא מייסטען געבילדעטען יודען ניהיליסטען זינד." — אלס דיא יידישע דעפוטאציאָן ביים גראָספירסטען וולאדימיר (ברודער דעם רוסישען קאיזערס) אודי-ענץ האטטע, דא אנטוואָרטעטע דער גראָספירסט: „מיין ברודער איזט קאיזער פאָן רוסלאנד אונד קאנן זיך זעלבסט ניכט שיטצען, וויא זאָלל ער איך זיינען שיטץ געוועהרען?" — דיעזע אנטוואָרטען מאכטען אויף דיא יודען איינען זעהר שלעכטען איינדרוק, אונד אלס דיא רוסישען יודען אם יידישען נייא-יאהרס-טאגע (ראש השנה) פאָן דען רע-דען איהרער ראבבינער פערנאהמען, דאסס דאס „גלות" זיך מיט יעדעם טאגע פערשטערקט, דא וואר דאס נייא-יאהרס-פעסט אין טאג דער טריער אונד דער זאָרגע אים דיא צוקונפט. דער מאסקויער ראב-בינער, וועלכער עבענפאללס ביים יידישען קאָנגרעס אין פעטערסבורג וואר, האטטע מיט ציטטערנדער שטיממע דער פערזאממעלטען געמיינדע דיא גע-גענווערטיגע לאגע דער יודען אין רוסלאנד געשיל-דערט אונד זאגטע דאביא: „וואָצו לאססען וויר אונזערע קינדער שטודירען! מאן ווירד זיא אונס דעננאָך אין דער איינען אָדער אנדערן וויזע ענטרייסען; ציעהען וויר אונס פאָם אפפענטליכען לעבען צוריק, אים קיינען אנלאס צו אירגענד איינער אויסשרייטונג געגען אונס צו געבען? וויר דירפען אונס נונמעהר קיינע ליעגענדען גיטער אנשאפפען, דא וויר יעדען איגענבליק אויף איינע אויסוואנדע-רונג געפאסט זיין מיססען!"

*) (יודענהעטצען אין וויען.) דיא רעזידענץ-שטאדט עסטערייכס וואר ביזהער פרייא פאָן אללען יודען-העטצערייען. נון ווירד איים וויען פאָם 4-טען דיעזעס פאָלגענדעס טעלעגרא-פירט: אין דער געסטריגען זיטצונג דעם זאָגע-נאננטען „קאטהאָליש-פאָליטישען פעראיינעס" וואורדען העפטיגע בראנד-רעדען געגען דיא יודען געהאלטען. אלל דאס געשאה אינטער דעם פאָר-זיטצע דער שטאטטהאלטעריי-ראטהעס העראנט. דער ערוועהנטע פעראיין וויל פיר דיא נעכסטען טאגע איינע גראָסע פאָלקס-פערזאממלונג איינבע-רופען, אים איבער דיא „יודען-פראגע" צו פער-האנדלען. אין דיעזער פאָלקס-פערזאממלונג זאָלל זאָגאר דער פירסט אלאיס ליכטענשטיין דען פאָרזיטץ פיהרען! — זאָ וויט דיא דעפעשע. נון בערלין האט זיך דורך יודען-פערפאָלגונגען בערייטס געשענדעט. וויל איך וויען אין גלייבער וויזע זיך אים זיינע עהרע בריגנען? האָבסט בעדייערליך איזט עס, דאס איין שטאטט-האלטעריי-ראטה אונד זאָגאר איין פירסט זיך אן דען בעפאָרשטעהענדען יודען-העטצערייען בע-טהייליגען וואָללען. — אין אונגארן האבען זיך דיא העפפאָראגענדען מעננער ביזהער פאָן זאָלכען אינטהאטען פערנע געהאלטען. אישטאָצי קאָננטע נור אויף דאס איינגעבילדעטע געזינדעל רעבנען. אין וויען זינד עס אבער לייגער איינפלוסרייכע אונד האָכגעשטעללטע מעננער, דיא איהרע האנד צו זאָלכעם אונפוג ביעטען!

*) (אוים וואַרשוי) ווירד געמעלדעט, דאס דאָרט אין קירצער צייט דער רוסישע קאיזער מיט דעם קאיזער ווילהעלם אונד מיט אונזערעם קאָניגע צוזאממענקאָממען ווירד.

*) (יום הכפורים אים געפענגניסע.) דיא יידישען ארעסטאנטען אים פעסטער קאָמיטאטס-הויז פערזאממעלטען זיך אם יום הכפורים אין איינער בעזאָנדערן „צעללע", אים געמיינשאפט-ליך דען גאנצען טאג היגדורך דען גאָטטעסדיענסט אבצוהאלטען. דיא פעסטער רעליגיאָנס-געמיינדע טראף אנשטאלטען, דאס דען אינגליקליכען נאך דעם איסגאנגע דעם „תענית" כשר-קאָסט פעראב-רייכט ווירדע. אויך דיא יידישען העפטלינגע אין דען געפענגניס-לאָקאליטעטען אין דער שאראָקשא-רער-גאססע היעלטען איינען געמיינזאמען גאָטטעס-דיענסט אב. אויך דיעזע פאסטעטען עהרליך דען גאנצען טאג הינדורך. נאך איסגאנגע דעם „תענית" וואורדע דענזעלבען פאָן דעם יידישען ליקאָר-פאבריקאנטען הירשהויזער אונענטגעלט-ליך כשר-קאָסט פעראבריכט. דיעזע האנדלונגס-וויזע דער פעסטער קילטוס-געמיינדע אונד אין נאָך האָהערעם מאסע דעם העררן הירשהויזער פער-דיענט געוויס אללע אנערקעננונג. צו בעדויערן איזט היער יעדאָך איינעס: דיא פעסטער געמיינדע העטטע איך דאפיר זאָרגען זאָללען, דאס דער גאָט-טעסדיענסט ביי דען יידישען ארעסטאנטען אין דען היפטשטעדטישען געפענגניססען אונטער לייטונג איינער איהרער קילטוס-בעאמטען פאָר זיך געהע. דיא פעסטער קילטוס-געמיינדע פערפיגט מינדעס-טענס איבער 2 דוטצענד פיקס אנגעשטעללטער רעליגיאָנס-לעהרער. זיא העטטע איינע דיעזער העררען מיט דער לייטונג דעם גאָטטעס-דיענסטעס אין דען געפענגניססען בעטרייען זאָללען. דא צייגט זיך וויעדער דאס איבעל דער טרעננונג. דיא פעס-טער אָרטהאָדאָקסע געמיינדע שיעבט אללעס דער קילטוס-געמיינדע צו, וויל דיעזע טהאטזעכליך צאהלרייכער איזט. דיא קילטוס-געמיינדע שיעבט וויעדער זאָלכע געגענשטענדע דער אָרטהאָדאָק-סען געמיינדע צו, וויל דיעזע זיך עהער אים רעלי-גיאָזע אנגעלעגענהייטען קיממערן זאָללטע. אין פאָלגע דיעזעס הין- אונד הער-שיעבענס ווירד אבער אללעס פערנאכלעססיגט. פיעלע קאָכע פערדערבען דיא זופפע: מעהרערע געמיינדען לייסטען וועניגער אלס איינע געמיינדע!

*) (איבער דאס אונגליק אין דער יידישען סינאגאגע צו אשוויעצים.) וואריבער וויר אין נומער 112 בע-ריכטעטען, ווירד נאכטרעגליך נאָך פאָלגענדעס געמעלדעט: „דער צווייטע טאג ראש השנה וואר היער פיר דיא איזראעליטישע בעפאָלקערונג צו אשוויעצים (גאַליציען) אין טאג דער טיעפסטען טרויער געוואָרדען. אלס שרעקענס-טאג ווירד דיעזער ראש השנה נאָך לאנגע יאהרע אים געדעכטניססע בלייבען. דיא סינאגאגע וואר ביז צום ערדריקען איבערפיללט, אונד אויך דיא ווייבער-שילע וואר פאָלל געדרענגט. דער ראבבינער היעלט עבען איינע דרשה, אלס פלאָטצליך דער אנגסטריף ערשאַללט: „עס ברעננט!" — אביואָהל ניר בלאָס איין פאָרהאנג פייער געפאנגען אונד זאָ-פאָרט געלאָשט וואורדע, זאָ בעמעכטיגטע זיך דענ-נאָך דער פרויען איין פירכטערליכער שרעקען. דען ערסטענס וואורדע ערסט וועניגע יאָהרען פרי-הער אין גראָסער טהייל דער שטאדט אבגע-בראנט, אונד צווייטענס וואר איינע טאגע פאָר ראש השנה דיא שרעקענס-נאכריכט פערברייטעט, דאס דיא יודען-פיינדע אם היילינגען טאגע דיא סי-נאגאגע אין דיא ליפט שפרענגען ווערדען. — אין

לאָז איזט דאס הערץ, וועלכעס ניכט פיר דאס אונגליק עמפפינדעט. דער אונגליקליכע מוס אונס היילינג זיין. דרוזום האטטע זיך איינען היילינגען אבגעזאנדטען געוועהלט, דער ניכט צוריקגעוויזען ווערדען דאָרף. שיקע זיא העריין!"

העלענע וואורדע נון הינייגעלאססען; זיא שטאנד אן דער שוועללע איינען איגענבליק שטילל, אלס ווענן זיא איך איינען טאָן האָרכטע, נאך וועלכעם זיא איהרע ריכ-טונג נעהמען קאָננטע. — אונד אלס זיא קיינע בעגריסונגס-וואָרטע האָרטע, נאהם זיא זעלבער דאס וואָרט אונד זאג-טע: „ווילל דיא עדלע דאָרים מיך איינער וואָרטע ווירדי-גען, דאמיט איך איהר היער מיינע גאבען צו פיסען לעגען קאָננע." —

„„ליעבעס קינד! (זאגטע דאָרים גערירהט) בעמיהע דיך ניכט, מיינע דיענערין ווירד מיר שאָן איבערגעבען, וואס דוא דארצובריגנען האסט.„

„„איך דאָרף דיעזע בלומען ניעמאנדעם, אלס דיר זעלבער געבען!"" זאגטע העלענע אונד בעגאָב זיך נאך דער ריכטונג פאָן דאָרים שטיממע צו דיעזער הין אונד איבער-רייכטע איהר עהר-ערביעטיג דיא בלומען.

דאָרים נאהם דיא בלומען אוים איהרער האנד, וואָ-רויף דאנן העלענע זאגטע: „„איך האבע מיינען אויפטראג נאָך ניכט גאנץ ערפיללט. (דאבייא נאהם זיא דרוזום בריעף אויס דער טאשע אונד זאגטע ווייטער:) דיעזע צייללען ווער-דען פיעלליכט דען גרונד ענטהאלטען, וועסהאלב מיין העררר מיך היעהער שיקטע.""

דאָרים ערגריפף דען בריעף: העלענע דרענגטע זיך זאנפט אן איהרע האנד, אום צו פיהלען, אָב זיא ציטטערע. אונד אלס העלענע דאס ציטטערן דער דאָרים פיהלטע, שטיעס זיא איינען טיעפען ווייסצער אוס. זיא מערקטע נון, דאס דרוזום דענן דאך פאָן דאָרים געליעבט ווירד.

דאָרים לאז נון דען בריעף דעם דרוזום, וועלכער פאָלגענדערמאסען לויטעטע: „אין איינעם בריעפע וואגט מאן מעהר צו שרייבען, אלס מאן וואָהל פאָן אנגעזיכט צו אנגעזיכט שפרעכען ווירדע. טהייערע דאָרים! דוא ביזט וואָהל אין דיינעם איגענען הויזע; דוא האסט דאס רעכט, יעמאנד נאך בעליעבען הינייגצולאססען, אָדער איהם דען צוטריטט צו פערוויינערן — אונד דעננאָך ערלייבע איך מיר, דיך צו פראגען: וואס האבע איך דיר געטהאן, דאס דוא מיך, דען דוא פיהער זאָ פריינדליך אויפגענאָממען, ניכט מעהר צו דיר לאססעסט! האבע איך דיך בעליידיגט? דוא ווילסט מיך ניכט זעהען! דוא האסט וואָהל אויך אללען אנדערען ראָמישען קאוואליערען, וועלכען דוא ביזהער דען צוטריטט צו דיר געוועהרטעסט, דאס בעטרעטען דיינעס הויזעס פערבאָטען. קאננסט דוא מיך אבער מיט דיעזען אין איינע קלאססע שטעללען? דוא ווייסט עס נור צו גוט, דאס איך ניכט צו איהנען געהאָרע, דאס מיינע אנזיכטען אונד נייגונגען ניכט דיא איהריגען זינד. — אָדער בין איך פאָן יעמאנד ביי דיר פערלייםדעט וואָרדען? האט יעמאנד איבער מיך באָזעס געשפראָכען, אום מיך אין דיינען אוי-גען הערבאצו-ווירדיגען? — אך! וואר יא יענער אלעק-סאנדער טיבעריאוס דאמאלס צוגעגען, אלס איך צום לעטצ-טענמאלע ביי דיר וואר! דען וואָרטען דעם אלעקסאנדער דאָרף מאן ניכט טרויען. זאָללטע עס מאָגליך זיין, דאס ער מיר ביי דיר געשאדעט האט? איך גלויבע עס פאסט, דען אלס איך פאָן דיר גינג, בליעב ער ביי דיר צוריק; דוא קאָננטעסט מערקען, וויא אונאנגענעהם איהם מיינע געגענוואָרט וואר. עבען זייט יענער צייט האסט דוא מיר דיינען אנבליק פערוויינערט. גלויבע ניכט וואס ער עטווא צו מיינעם נאכטהיילע זאגען קאנן; געשאה עס אבער שאָן, זאָ טהיילע עס מיר מיט. האט יא זאָגאר איין פערברעכער דאס רעכט צו פאָדערן, דאס דער ריכטער זיינע פערטהיי-דיגונג אנהאָרע? — זיעהע דאָרים! מיינע ליעבע אונד מיין פערטרויען זינד צו דיר זאָ איניג, דאס איך קיינען וואָר-טען געגען דיך — אונד ווירדען זיא זאָגאר אוים דעם מונ-דע איינעס פראָפעטען קאָממען — גלויבען שענקען ווירדע; פערגיב עס, וויא דוא ווילסט, טהייערע דאָרים! אבער מיין הערץ זאגט עס מיר, דאס איך דיר ניכט גלייכגילטיג בין. ערלויבע מיר, דיך נאָך איינמאל צו זעהען, האָרע מיך אן, אונד דאנן פערבאננע מיך אוים דיינער געגענוואָרט, ווענן דוא עס נאָך ווילסט! — איך זעהע נון דיינער אנטוואָרט ענטגעגען, נימם דיא בלומען אן, דיא איך דיר זענדע; איהר זיסער דופט האט איינע בערעדטערע שפראַכע אלס וואָרטע. איך זענדע דיעזע ליעבליכען בלומען דורך איין ארמעס, אונגליקליכעס געשאָפף, דיא דוא איהרעס-וועגען איך ניכט אום מיינעטוויללען פריינדליך עמפפאנגען ווירסט. זיא איזט גלייך אונס איינע פרעמדע, פערטריעבען אונד פערבאננט אוים אונזערעם היילינגען פאטערלאנדע. זיא איזט אונגליקליכער אלס וויר, דא איהר דאס אויגענליכט פערזאגט איזט. ארמע העלענע! איך זוכטע איהר אונגליק זאָ פיעל אלס מאָגליך צו לינדערן, אינדעם איך דיך אום דיא ערלויבניס ביטטע, זיא אין דיינער ליעבען נעהע לאססען צו דירפען. אונד נון לעבע וואָהל, טהייערע דאָרים, איך האָפפע אויף איין באלדיגעס וויעדערזעהען. — דרוזום."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

וואורדע בעווילליגט. אונד געסטערן וואורדע אויך דאס פֿערהאָר פֿאָרטגעזעטצט. — (דיא דעפוטאציאָן דער פאסטויער איזראעליטישען געמיינדע וואר היער אויך ביים יידישען דעפוטירטען וואהרמאנן אונד דיעזער פֿערזיכערטע איהר, ער ווערדע זיך דער זאכע אלס דעפוטירטער אונד יודע וואַרם אנגעהמען.) —

* (יודענהעטצע אין לאָשאָניץ.) אויך אין לאָשאָניץ האט זיך איינע קליינע העטצע געגען איינען יודען אבגעשפיעלט. דער זאכפֿערהאלט איזט פֿאָלגענדער: אם 25-טען סעפטעמבער געגען 11 אוהר אבענדס זאס דער ביא איינעם לאָשאָנצער קליידער-הענדלער בעשעפֿטיגטע יודע, נאמענס נ י נ ע ר (אָדער ריינער), אים קאפֿפֿעע-הויזע אונד לאז דיא צייטונג. דיעזער יונגע מאנן האטטע דיא שלעכטע געוואָהנהייט פֿיעלער צייטונגס-לעזער, דיא ניכט גוט לעזען קאָננען; ער בוכשטאבירטע נעמליך דיא וואָרטע לויט פֿאָר זיך הין, וואס אין איינעם אָפֿפֿענטליכען קאפֿפֿעע-הויזע פֿיר דיא איבריגען צייטונגס-לעזער זעהר שטאָרענד איזט. נעבען דיעזעם ניינער זאסען דער לאָשאָנצער שטאציאָנס-שעף, צוויא איזענבאהנ-קאססירע, אונד איין ביא-אונטערנעהמער. דיעזע מאכטען זיך נון איבער ניינער לוסטיג. זיא שפראכען שפאָטטענד אין יידישער שפראכע, דאנן זאנגען זיא יידישע ליעדער אונד זאגטען לויט: „דער קערל גלויבט, ער איזט אין איינעם יודען-טעמפעל, וואָ ער לויט בעטעט!“ — אונד אלס זיך ניינער דענאָך ניכט אים לעזען שטאָרען ליעס, אונד זיך אום דיא שפעקטאקעל-מאכער ניכט קיממערטע, שטעללטען זיא זיך הערארט פֿאָר איהן, דאס זיא איהם דאס ליכט פֿערשטעללטען אונד ער דאהער ניכט ווייטער לעזען קאָננטע. — אים נון דער גאנצען העטצע איין ענדע צו מאכען, ריעף ניינער דען קעללנער, בעצאהלטע זיינען קאפֿפֿעע אונד שיקטע זיך אן, דאס קאפֿפֿעע-הויז צו פֿערלאססען. דאס רייצטע נאָך מעהר דיא ערוועהנטען יודען-העטצער, אונד איינער דערזעלבען טראט אויף ניינער צו, שלוג איהם דען הוט פֿאָם קאָפֿפֿע אונד פֿערזעטצטע איהם איינען נאזען-שטיבער. (איינען שטאָס אן דיא נאזע). — אונד אלס זיך נון אויך איין איזענבאהנ-קאססירער אן ניינער פֿערגרייפֿען וואָללטע, דא פֿערזעטצטע ניינער דיעזעם איינע אָהרפֿייגע, דא פֿיעלען נון דיא יודען-העטצער איבער ניינער הער אונד שלוגען איהן זאָ לאנגע, ביז ער אָהנמעכטיג צוזאממענגעזונקען וואר. דער נון אָרג צוגעריכטעטע יונגע מאנן וואורדע נאך הויזע געפֿיהרט אונד לאג צוויא טאגע קראנק צו בעטטע, האט זיך אבער יעטצט ווידער ערהאָלט אונד זעלבער ביים בעצירקס-געריכט דיא אנצייגע געגען זיינע אנגרייפֿער געמאכט. — איבער דען פֿערלויף דיעזעס פֿאללעס ווערדען וויר זיינערצייט בעריכטען.

* (דיא יודען אין רוסלאנד.) נאָך אימער בריינגען טעלעגראפֿישע דעפעשען אונגינסטיגע נאכריכטען איבער דיא יודען אין רוסלאנד. וויא וויר בערייטס בעריכטעט, האט דיא רוסישע רעגיערונג בעשלאָססען, קאָממיססיאָנען איינצוזעטצען, אים דיא אורזאכען דער יודען-פֿערפֿאָלגונגען אונד מיטטעל צור אבהילפֿע אויספֿינדיג צו מאכען. נון מעלדעט איינע פעטערסבורגער דעפעשע פֿאָם 2-טען דיעזעס פֿאָלגענדעס: „אין איינעם רונד-שרייבען דעם רוסישען מיניסטערס אן דיא גובערניערע צעהלט דיא רעגיערונג אללע דיא איינציגען שלעכטען פֿערהעלטניססע אויף, וועלכע וועגען דער ווירטהשאפֿטליכען טהעטיגקייט דער יודען אין רוסלאנד פֿאָרהאנדען זינד. עס ווערדען דא אללע דיא אלטען פֿאָרווירפֿע אונד בעשולדיגונגען געגען דיא יודען פֿאָן נייעם איינגעפֿרישט; מאן ווירפֿט דען יודען פֿאָר, דאס זיא זיך פֿאָן אללען ניכט-יודען אבשליעסען, דאס זיא זעהר פֿאנאטיש זינד אונד דאס אללע פֿערזוכע דער רעגיערונג, דיא יודען מיט דער איבריגען ניכט-יידישען בעפֿאָלקערונג צו פֿערשמעלצען, זיך ביזהער אָהנע נוטצען אונד צוועקלאָז ערוויעזען האבען. זאָ האט מאן בערייטס דען יודען דאס טראגען פֿאָן „לאנגען פאות“ אונד לאנגען ראָקען פֿערבאָטען, וועלכעס פֿערבאָט אבער דיא יודען נאָך אימער צו אומגעהען וואוסטען. דיא יודען פֿערלעגען זיך נור דאראויף, דיא ניכט-יידישע בעפֿאָלקערונג אויסצוזויגען אונד אויסצוזאוגען. דיא פֿאָן דער רעגיערונג איינגעזעטצטען קאָממיססיאָנען זאָללטען זיך דאהער בעמיהען, דיא מיטטעל אויספֿינדיג צו מאכען, וויא מאן דיא יודען פֿאָן איהרער ביזהעריגען שלעכטען ווירטהשאפֿט אבבריינגען אונד זיא מיט דער ניכט-יידישען בעפֿאָלקערונג בעפֿריינדען קאָננטע, אים זאָ דען לאנגוויעריגען יודען-פֿערפֿאָלגונגען איין ענדע מאכען צו קאָננען. דיא קאָממיסיאָנען זאָללטען דאהער דער רעגיערונג איבער פֿאָלגענדע פּינקטע בעריכטען: ערסטענס וועלכע זייטען דער יידישען ווירטהשאפֿט בעזאָנדערס שעדליך זייען. צווייטענס, וואס פֿיר געזעטצע מאן שאפֿפֿען קאָננטע, אים דיא שעדליכקייט צו בעזייטיגען, אבער אויף איינע זאָלכע וויזע, דאס דיא יודען דיעזע געזעטצע ניכט אומגעהען קאָננען; דריטטענס, וויא מאן דיא געזעטצע איבער דאס אנקויפֿען אונד פאכטען פֿאָן לענדערייען זייטענס דער יודען אונד איבער דען בראנטוויינהאנדעל, וויא אויך איבער דען וואוכער אם בעסטען פעסטשטעללען קאָננטע; פֿיערטענס ווערע איין גענויער אויסווייז איבער דאס פערצענט-פֿערהעלטניס דער יודען אין רוסלאנד, איבער דיא אנצאהל דער יידישען ווירטהסהייזער אונד איבער דיא צאהל דער יידישען גרונדבעזיטצער צוזאממענצושטעללען. — דיעזער יודענפֿיינדליכע ערלאס פֿלאָסט נון דען יודען-פֿיינדען אין רוסלאנד נייען מוטה איין, אונד זיא קיממערן זיך ניכט מעהר אום דיא גובערנערע אונד בירגער-מייסטער, וועלכע דיא יודען שיטצען וואָללען. אם 29-טען סעפטעמבער וואורדען נעמליך דיא איינוואָהנער פֿאָן פערע-יאסלאוו צום בירגער-מייסטער בערופֿען. דאָרט וואורדע איהנען מיטגעטהיילט, דאס דער גובערנער דען בעשלוס דער בעפֿאָלקערונג פֿאָן פערע-יאסלאוו איבער דיא אויסשאפֿפֿונג דער יודען צוריקגעוויעזען האבע אונד דיא בירגער אייפֿמערקזאם מאכען לאססע, עס ווערדען זאָלכע בעשליססע קינפֿטיג אלס רעוואָלוציאָן בעטראכטעט אונד בעשטראפֿט ווערדען. דיעזע דראָהונג דעם יודען-פֿריינדליכען גובערנערס רייצטע דיא בעפֿאָלקערונג נאָך מעהר: זאָפֿאָרט פֿערזאממעלטען זיך פֿיעלע בויערן פֿאָר דען יודען-הייזערן, שלוגען דא דיא פֿענסטער-שייבען איין אונד וואָללטען ווידער מיט דער צערשטאָרונג דעם מאָבעלס בעגיננען. ערסט איינע אבטהיילונג מיליטער צערשטרייטע דאס געזינדעל אונד יעדעס יידישע געוואָלב מוסטע פֿאָן צוויא סאָלדאטען בעוואכט ווערדען.

* (דער פאָלנישע אישטויצי.) דער פאָלנישע דעפוטירטע מערונאָוויטין האט אנגארן אים זיינען אישטויצי, דייטשלאנד אים זיינען שטאָקער בענײדעט — אונד ער דאכטע זיך: ווארום זאָלל ניכט אויך גאליציען זאָלך איינען „בעריהמטען“ מענשען האבען, פֿאָן דעם ווענינסטענס אללע יודען שפרעכען: אים נון דיא בעריהמטהייט איינעם זאָלכען מענשען צו ערלאנגען, טראט ער זעלבער אים גאליצישען לאנדטאגע אלס איינע ארט פֿאָן אישטויצי אונד שטאָקער אויף אונד זעטצטע אויך אין דער זיטצונג דעם גאליצישען לאנדטאגעס פֿאָם 1-טען אָקטאָבער זיינע יודען-העטצערישען רעדען פֿאָרט. ער בעגרינדעטע דא נאָכמאלס זיינען אנטראג, וועלכער דאהין געהט, דיא רעכטס-פֿערהעלטניססע דער יידישען קולטוס-געמיינדען אין גאליציען צו רעגעלן (איינגענטליך צו פֿערקירצען אונד צו פֿערשמעלערן). ער בעצייכנעטע דיא יידישען קולטוסגעמיינדען אלס געפֿעהרליכע געהיימע געזעללשאפֿטען, דיא מאן ניכט דולדען זאָללטע. ער זאגטע נאָכמאלס: דיא יודען האבען דורך איהרע אויטאָנאָמיע בעזאָנדערע פֿאָררעכטע געגען דיא כריסטען, וועלכע מאן נון אבשאפֿפֿען מיססע. פֿערנער פֿערלאנגטע ער, מאן מאָגע דיא אין דער גמרא ענטהאלטענען געהיימניססע ערפֿאָרשען, אים צו זעהען, אָב דיעזע אונשעדליך זינד. — טראָטצדעם מאן איבער דיעזע רעדע לאכטע, וואורדע דענאָך

פֿאָלליעטאָן.

אויס איינער אונטערגאנגענען וועלט.

(24-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„דיך, מיין עדלער בעפֿרייער, זאָלל איך נון פֿערלאססען!“ ריעף העלענע אונד פֿינג צו וויינען אן.

„מיין קינד; מיינע העלענע! (זאגטע דרוזוס) איך פֿערשטעהע דיין וויינען ניכט; דיא ווייסט ניכט, וויא גליקליך דוא ביא איהר זיין ווירסט. איך זעלבער בענידע דיך זאָגאר דארום, דאס דוא אימער אין איהרער נעהע וויילען ווירסט. זיא איזט פֿריינדליך, מילד אונד זאנפֿט. זיא ווירד דיינע טאלענטע צו שעטצען וויססען, אונד דיין איינפֿאכעס, אנמוטהיגעס וועזען, וויא קיינע אנדערע, ליעבען. וויינסט דוא נאָך, ארמעס קינד, אם ענדע ווילל איך דיך ניכט צווינגען; — זאָפֿיעל מוסט דוא וויססען, דאס דוא מיט איינעם אלליינשטעהענדען יונגען מאננע ניכט וואָהנען דארפֿסט.“

„וואָהלאן! ווענן איך דיר ניטצליך זיין קאנן, זאָ בעפֿיעהל, אונד איך געהאָרכע (זאגטע העלענע), זיעהע! איך וויינע ניכט מעהר, איך בין נון רוהיג.“

„זאָ, מיין קינד! (זאגטע דרוזוס) איך פֿרייע מיך, דאס איך דיך ווידער ביא רוהיגעם געמיטהע פֿינדע, דענן דיין וויינען פֿערשטעהע איך גאר ניכט. געהע דענן הין צו איהר — אונד ווענן עס דיר דאָרט ניכט געפֿאללט, ווענן איך דיך געטיישט האבע, זאָ קעהרע צוריק, זאָ באלד דוא ווילסט. איך שענקע דיך ניכט איינער אנדערן, איך פֿערלייהע דיך בלאָס. מיין הויז שטעהט דיר אלס צופֿלוכט אימער אָפֿען,— דאָך ווענן מיין הערץ מיך ניכט טיישט, זאָ ווירסט דוא באלד מיינע פֿריינדין אונד דיא פֿריינדין מיינער דאָריס ווערדען. דוא ווירסט דאנן מיט אונס ביידען צוזאממענוואָהנען.“

דרוזוס מיינטע נעמליך, דאס ער באלד דיא דאָריס הייראטען, אונד העלענע אין איהרעם הויזע בלייבען ווערדע. דאס בלינדע מעדכען שוידערטע אבערמאלס צוזאממען; עס טהאט איהר זעהר וועה, דאס דרוזוס ניכט איינמאל איינע אהנונג האטטע, וואס אין איהרעם הערצען פֿאָרגעהט; דאָך זיא פֿאססטע זיך אונד וויינטע ניכט מעהר; זיא ערגאב זיך איהרעם שיקזאלע אונד בעשלאָס, איהרעם בעפֿרייער אונד ערעטטער טרייא אונד דאנקבאר צו זיין.

„זאָ געהע דענן, מיינע העלענע! (זאגטע דרוזוס ווייטער) געהע נאָך דעם הויזע דער דאָריס; איך ווערדע דיר דען וועג דאָרטהין צייגען לאססען. בריינגע איהר דיא שאָנסטען בלומען, דיא דוא אין מיינעם גארטען פֿינדען קאָננסט. דוא ווירסט אויך דאָריס איינען בריעף פֿאָן מיר איבערגעבען — אונד זאָללטע זיא דיעזען לעזען, זאָ זיעהע איהר גוט אינס געזיכט! — דאָך ניין, איך פֿערגאס, דאס דוא ליידער — — ! זאָ האָרכע אויף יעדען טאָן, אויף יעדע פֿערענדערונג איהרער שטיממע, דאמיט דוא מיר דאנן זאגען קאָננסט, אָב איך נון אויף גענוג-ליעבע האָפֿפֿען דאָרף. זייט איינינען טאגען האבע איך דאָריס ניכט געזעהען, עס מוס דא איין באָזעס מיספֿערשטענדניס, עס מוס איין פֿינסטערעס געהיימניס אָבוואלטען, דאס זיא פֿערהינדערט, מיט מיר צוזאממענצוקאָממען. דוא ביזט קלוג, בעמיהע דיך צו ערפֿאהרען, וואס דיעזעס מיספֿערשטענדניססע צו גרונדע ליעגט. שפריך פֿאָן מיר, זאָ אָפֿט זיך היעצו דיא געלעגענהייט דארביעטעט אונד גיב אכט, אָב זיא זייפֿצט, וועהרענד דוא פֿאָן מיר שפריכסט אונד וואס זיא דיר היעריבער אנטוואָרטעט. דוא פֿערשטעהסט מיך, העלענע, ווענן דוא אויך נאָך איין קינד ביזט. — האסט דוא מיך פֿערשטאנדען?“

„יא! (ערווידערטע העלענע) ווענן איך עטוואס צו דיינעם גליקע ביטראגען קאנן, זאָ ווילל איך זעלבסט דארום ניכט טרויערן, דאס איך דיך פֿערלאססען מוס.“

העלענע נאהם דאנן דיא שאָנסטען בלומען אויס דעם גארטען; זיא פֿיהלטע דיעזע מיט דען הענדען הערים, אונד אלס זיא דאס טהאָר דעם דרוזוס פֿערליעס, ווענדעטע זיא זיך נאָך איינמאל אום אונד שפראך צו זיך זעלבער: דרייא גליקליכע טאגע דער האָפֿפֿנונג אונד ענטציקונג האבע איך היער פֿערלעבט. עס וואר איין בעזעליגענדער וואהן, אבער איין קורצער. אָ! שטערבען איזט בעססער, אלס לעבען אונד ניכט זעהען!

פֿערצעהנטעס קאפּיטעל.

בעגעבען וויר אונס נון אין דאס הויז דער דאָריס. היער טראט אן יענעם טאגע איינע שקלאווין אין דאס צימער דער דאָריס איין אונד בעריכטעטע, איינע דיענערין דעם דרוזוס וינשע זיא צו שפרעכען.

דאָריס וואָללטע נון אויך דיא דיענערין דעם דרוזוס ניכט פֿאָרלאססען אונד זאגטע צו דער שקלאווין: זיא מאָגע זעלבער דרויסען דיא דיענערין דעם דרוזוס אום איהר פֿערלאנגען בעפֿראגען.

„דיא דיענערין איזט בלינד, (זאגטע דיא שקלאווין) זיא ווילל איהרען אויפֿטראג נור אן ד י ך זעלבסט אויסריכטען.“

„בלינד! בלינד! (ריעף דאָריס) איינע בלינדע פֿערדיענט נאכזיכט; דיא דאַרף איך ניכט אבוויזען. וועישה.